

ODGOJ ŽUPSKIH PASTORALNIH VIJEĆA ZA DIAKONIJU*

Uvod

Danas u pokoncilskom vremenu bez obzira na popularnost tzv. „bazičnih zajednica”¹ župa je ostala „osnovna i glavna crkveno organizirana evangelizacijska i religiozno odgojna zajednica”.²

Od II. vatikanskog koncila kao novi oblik služenja u Crkvi pojavljuju se Župska pastoralna vijeća, kako na razini biskupije tako i na razini župe, iako su ona postojala već u ranoj kršćanskoj Crkvi, dakako u drugom obliku, ali su tijekom povijesti izumrla.

Da bi Župsko pastoralno vijeće u okviru župske zajednice, gdje mu se najneposrednije i postavljaju konkretni zadaci, moglo djelovati u duhu svoga poslanja, posebno u dijakonijskoj službi, neophodno je posvetiti osobitu pažnju njegovu odgoju kao posebnom obliku crkvene dijakonije.

1. Župna zajednica, obnovljena u duhu II. vatikanskog koncila, kao pokretač i posebno mjesto kateheze, dijakonije i cjelokupnoga pastoralnog rada

Vizija II. vatikanskog koncila o Crkvi kao „mističnom tijelu Kristovu” (LG 7-8), „Božjem narodu” (LG 9-13) i „sveopćem sakramentu spasenja” (LG 48; GS 45) izvršila je golemi utjecaj na samo poimanje župe i na župske strukture. Župa je prema koncilskim dokumentima „kršćanska zajednica” – „*communitas christiana*” (CD 30), „župska zajednica” – „*communitas paroecclesialis*” (CD 30), „zajednica vjernika” – „*congregatio fidelium*” (LG 28), „dio Gospodinova stada” – „*portio gregis Domini*” (LG 28) itd. Navedeni nazivi za župu „upozoravaju da nije dostatna samo individualna i fizička prisutnost vjernika na nekom mjestu. Oni sačinjavaju župu samo ako su ujedinjeni u vjeri, ako skupa slave Boga i zajednički svjedoče evanđelje. Dakle, samo onda ako tvore duhovnu zajednicu, formirano stado ili organizirani narod. Oni su Crkva i župa u Crkvi tek kao Narod Božji (*aliquando non populus, nunc autem populus Dei*), kao živi organizam, kao otajstveno tijelo Kristovo”.³

* Priopćenje održano na 17. KLJŠ u Zadru, 22. – 27. VIII. 1988. (Tema: ODGOJ U VJERI I DIAKONIJA – Kateheza i djelotvorno življenje vjere)

1. Usp. osobito EN 58; CT 47 i 70.

2. Biskupi Jugoslavije, „Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri”, Dokumenti 67, KS, Zagreb, 1983., br. 69.

3. Živan BEZIĆ, „Suvremena župa. Služba Božja. Makarska, 1987., 19.

„Kad bismo skupili sve zajedno ono što je Sabor prigodimice i na raznim mjestima rekao o župi, dobili bismo slijedeće:

- ona je zajednica (osoba) kršćana;
- sakupljena na jednom mjestu u okviru biskupije;
- ima na čelu vlastitog pastira (župnika);
- u njoj se odrazuju sve bitne funkcije kršćanskog života (evangelizacija, liturgija, pastirstvo, bratstvo, diakonija). Ili ukratko: župa je (mjesna) zajednica kršćana u sklopu biskupije sa župnikom na čelu”.⁴

U svim koncilskim i pokoncilskim dokumentima navodi se, na direktan ili indirektan način, da je čitava župna zajednica odgovorna za rast vjere i sustavnu pouku u vjeri (kateheza), dijakonijsku službu i za cjelokupni pastoralni rad, a da bi to bilo moguće, potrebno je prije svega pristupiti obnovi župe u smislu promjene njezinih struktura i reorganizaciji župnog pastora u svjetlu koncilске i pokoncilске ekleziologije.

Imajući u vidu da je zadaća kateheze uvoditi u crkvenu dijakoniju i da se ona upravo u dijakoniji potvrđuje, nalazi svoj smisao i mjerilo autentičnosti, vrijedno je stoga ukazati na ulogu župne zajednice u promicanju kateheze kao što je to istaknuo papa Ivan Pavao II. u apostolskoj pobudnici „Catechesi tradendae”: „Ako je točno da se svuda može katehizirati, ipak želim naglasiti, u skladu sa željom veoma mnogih biskupa, da župna zajednica mora ostati pokretač kateheze i njezino posebno mjesto. Sigurno je da je župa uzdrmana u mnogim zemljama pojavom urbanizacije. Neki su možda olako prihvatili da je župa osuđena kao zastarjela, ako već nije osuđena da nestane, na račun malih zajednica, koje su bolje prilagođene i djelotvornije. Htjeli mi to ili ne, župa ostaje od velike važnosti za kršćanski narod, pa i za one koji nemaju veze s Crkvom. Realizam i mudrost zahtijevaju da nastavimo putem koji će po potrebi stvoriti prikladnije strukture i dati novi polet zahvaljujući sve većem prirastu sposobnih, odgovornih i plemenitih članova” (CT 67).

Nadalje se u istoj pobudnici ističe da „Župa ostaje posebno mjesto kateheze, a da ne zahtijeva sve samo za sebe i da ne daje svemu isti oblik. Ona opet mora naći svoj poziv, a to je da bude obiteljska kuća, bratska i gostoljubiva, gdje će kršteni i potvrđeni biti svjesni da su Narod Božji. Ovdje im se obilno lomi kruh dobre nauke i kruh euharistije u okviru jedinog čina službe Božje, odavde se svakodnevno šalju na svoje apostolsko poslanje, na sva gradilišta svijeta” (CT 67).

4. Živan BEZIĆ, op. c. 80-81; usp. Nikola de MARTINI, „Nova župa: zajednica prijatelja”, Salezijanski provincijalat, Zagreb, 1982., 35-38.

2. Odgoj župnoga pastoralnog vijeća za dijakoniju i njegovo značenje za župnu zajednicu

Potreba odgoja Župnoga pastoralnog vijeća za dijakoniju kao crkvenu službu u kontekstu cjelokupnoga pastoralnog rada, proizlazi iz njegove zadaće i oblika služenja u župskoj zajednici i njegova značenja za samu župsku zajednicu što je utvrđeno u dokumentima II. vatikanskog koncila i u novom Kodeksu kanonskog prava.

Naime, posebno mjesto i ulogu za pastoralni rad unutar župske zajednice ima Župno pastoralno vijeće. Iako je Župsko pastoralno vijeće prema dokumentima II. vatikanskog koncila dobilo zadaću „da istražuje i ispituje sve što se odnosi na pastoralni rad te donosi o tome praktične zaključke” (CD 27), Župsko pastoralno vijeće u našoj crkvenoj praksi još uvijek nije dovoljno angažirano i suodgovorno što je uvjetovano samom inertnošću članova župne zajednice i članova župskoga pastoralnog vijeća, te s druge strane samih oficijelnih službenika Crkve.

Prema dekretu „Apostolicam actuositatem”, br. 26 župna pastoralna vijeća trebaju u dijecezama i župama „uz suradnju klerika i redovnika s klericima, pomagati apostolske pothvate Crkve, bilo u naviještanju evanđelja i posvećivanju, bilo na karitativnom, socijalnom ili drugim područjima. Ova vijeća mogu poslužiti za uzajamnu koordinaciju različitih udruženja i inicijativa priznavajući posebnost i autonomiju”.

Novi kodeks kanonskog prava ističe da župno pastoralno vijeće, kojem predsjedava župnik i u kojem kršćani vjernici zajedno s onima koji snagom svoje službe u župi imaju udjela u pastoralnoj župnoj brizi, treba pružati pomoć za promicanje pastoralnog djelovanja. Zasada župno pastoralno vijeće, još uvijek de jure ima samo savjetodavnu ulogu i ravna se po odredbama koje je donio dijecezanski biskup (usp. CIC, kan. 536). Dakle župno pastoralno vijeće je samo savjetovavno tijelo, a nema udjela u upravno-vodstvenoj funkciji koju neophodno iziskuje duh našeg vremena. Očito je da „više očiju bolje vidi, više ruku bolje radi. Svećenici ne mogu sve sami uraditi. Trebaju im vjerničke informacije, sugestije, savjeti i pomoć. U tome je doprinos župnoga pastoralnog vijeća nenadoknadiv”.⁵

Glavni su zadaci župnoga pastoralnog vijeća da u župi omogućava svim vjernicima izvršavanje njihovih kršćanskih i vjerničkih dužnosti; rješavanje pastoralnih problema u župi; planiranje i programiranje rada unutar župne zajednice; koordinacija i suodgovornost u radu i izvršavanju pastoralnih zadataka i svih župnih tijela, te posebno promicanje laičkog apostolata.

Te su temeljne funkcije: *martyria* ili evangelizacija (naviještanje vjere, svjedočenje vjere); *liturgia* ili slavljenje otajstva vjere u liturgijskim i drugim molitvenim slavljinama; *diakonia* ili življenje vjere (različiti oblici bratskog služenja i djelo-

5. Živan BEZIĆ, op. c., 126.

tvorne ljubavi; karitativno djelovanje i drugi oblici duhovne i materijalne pomoći) i *koinonia – communio* ili zajedništvo vjernika.⁶

Imajući u vidu da svi kršćani sudjeluju u Kristovom svećeničkom, proročkom i kraljevskom dostojanstvu i zadaći (službi)⁷ i da župno pastoralno vijeće u većini tvore upravo laici, ono može dati poseban doprinos na području dijakonije, jer laici baveći se „vremenitim stvarima i uređujući ih po Bogu”, te „živeći u svijetu, to jest u svim i pojedinim dužnostima i poslovima svijeta i u redovitim prilikama obiteljskog i društvenog života kojim je kao protkan njihov život. Tu su oni od Boga pozvani, da pridonesu, kao iznutra poput kvasca, posvećenju svijeta vršeći vlastitu dužnost, vođeni evanđeoskim duhom, i tako otkriju Krista u prvom redu svijetleći svjedočanstvom svoga života, vjerom, nadom i ljubavlju. Na njih dakle posebnim načinom spada da sve vremenite stvari, s kojima su tijesno povezani, tako rasvijetle i urede da se uvijek vrše po Kristu i da rastu i budu na slavu Stvoritelja i Otkupitelja” (LG 31).

Da bi župsko pastoralno vijeće moglo izvršavati svoju službu, potreban je njegovim članovima permanentan odgoj i rast u vjeri potkrijepljen određenom teološkom kulturom i naobrazbom. Ono će se tek na taj način dosljedno moći uključiti u dijakonijsku službu i cjelokupni pastoralni rad župe koji je usko vezan s cjelovitim promicanjem čovjeka što na bitan način i pripada poslanju Crkve.

Ostvarenje zadataka župnoga pastoralnog vijeća ovisi, u mnogočemu, o konkretnim društveno-ekonomsko-političkim prilikama kao i o prilikama u pojedinim mjesnim Crkvama. U tom su smislu već u pojedinim biskupijama doneseni statuti u kojima su iznesene konkretne smjernice za rad župnoga pastoralnog vijeća.⁸

Z a k l j u č a k

Za suvremeni pristup katehizaciji i cjelokupnom pastoralnom radu, posebno u okviru župskih zajednica, neophodno je osnivanje župnih pastoralnih vijeća kao i njegov odgoj za dijakoniju koja mu na poglavit način i pripada s obzirom na ulogu vjernika laika u suvremenom svijetu. Upravo u dijakoniji katehizacija i drugi oblici pastoralnog rada nalaze svoju potvrdu i ostvarenje.

6. Poblize o tome vidi: Emilio ALBERICH, „Kateheza i crkvena praksa”, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1986.; Josip BARIČEVIĆ, „Perspektive angažmana vjernika laika u životu i djelovanju naše Crkve”, u: Bogoslovska Smotra, br. 3-4/1987. KBF, Zagreb, 277-311.

7. Važno je napomenuti da je crkveno učiteljstvo sve do II. vatikanskog koncila ovu trostruku službu pripisivalo samo kleru, a odričalo je laicima. Prema tome, i laici su u pravom smislu sudionici u ovim službama iako, doduše, drukčije nego zaređeni (ministerijalni) služitelji Crkve.

8. Usp. Pravilnik i poslovnik rimokatoličkih crkvenih općina subotičke biskupije, Biskupski ordinarijat, Subotica, 1980.